

Työn murros tuli pyytämättä ja yllättäen

Maria Mäkynen

NÄKÖKULMA

Epidemia sulki suomalaiset koteihinsa etätöihin, mutta osa työntekijöistä on vaarassa jäädä digikehityksestä. Työväen Sivistysliitolla on osaamista tavoittaa ja auttaa juuri niitä henkilöitä, joita työn muuttuminen haavoittaa, kirjoittaa Maria Mäkynen Näkökulmassa.

Suomessa on viime vuosina puhuttu paljon uhkaavasta työn murroksesta. Teknologisen kehityksen myötä suomalaisten työn sanotaan muuttuvan tulevina vuosina ja vuosikymmeninä merkittävästi. Koronavirus toi yhdessä yössä työn murroksen kaikkien meidän arkeemme. Vain muutaman viikon aikana useat suomalaiset työntekijät ovat loikkineet suuria digiloikkia Teams- ja Skype-palavereihin epidemian sulkiessa suomalaisia koteihinsa etätöihin.

Taloustutkimuksen Ylelle tekemän tuoreen selvityksen mukaan yli miljoona suomalaista on siirtynyt etätöihin koronakriisin aikana. Etätöihin on jäänyt erityisesti toimihenkilö- ja esimiesammateissa olevat pääosin valtion, kuntien tai järjestöjen leivissä olevat valkokaulustyöläiset. Jopa puolet etätöitä tekevistä haluaisi tehdä myös jatkossa kotoa töitä. Taloustutkimus ennustaakin, että työelämä tulee muuttumaan melko pysyvästi, jos yli 300 000 ihmistä aikoo jäädä etätöihin vastaavuudessakin.

Sekä Sipilän, Rinteen kuin Marinin hallitusten aikana työn murros on nostettu yhdeksi suurimmaksi haasteeksi suomalaiselle yhteiskunnalle. Sen on arvioitu aiheuttavan jopa miljoonan suomalaisen uudelleen kouluttamistarpeen. Uusimpien arvioiden mukaan joka neljäs työtehtävä muuttuu merkittävästi seuraavan 10–20 vuoden aikana. Muutos voi siten koskea yli

400 000 suomalaista. (KM033:00/2019.)

Pahimmillaan työelämän nopea muuttuminen voi tarkoittaa myös työpaikkojen menettämistä. Elinkeinoelämän tutkimuslaitos Etla arvioi, että suomalaisista työpaikoista jopa 35,7 prosenttia olisi katoamassa seuraavan kahden vuosikymmenen aikana (2014).

Suurimmassa riskissä ovat helposti korvattavat rutiininomaiset tehtävät, jotka voidaan automatisoida, kuten myyntityöt, sihteerityöt, pankkityöntekijät ja erilaiset toimistotyöntekijät. (Arntz, Gregory & Zierahn 2016). Vaikeuksissa tulevat olemaan matalapalkkaiset ja matalasti koulutetut, mutta erityisesti heikkojen perustaitojen ja digiperustaitojen varassa olevat suomalaiset.

PIAAC-tutkimuksen mukaan Suomessa on noin 600 000 aikuista, joilla on heikot perustaidot. Näitä ovat lukutaito, numeeriset taidot ja ongelmanratkaisutaidot tietoteknisessä ympäristössä. Arvioiden mukaan jopa miljoonalla suomalaisella on heikot perusdigitaidot. Tätä ryhmää koulutus on myös kaikista heikoiten tavoittanut.

Suomella on oman innovaatiovetoisen elinkeinorakenteensa vuoksi optimistisemmat näkymät työn murroksesta selviämiseksi kuin monilla muilla mailla (Pajarinen & Rouvinen 2014). Lähes 80 prosenttia uusista syntyvistä työpaikoista edellyttää kuitenkin korkeakoulutasoista osaamista. Kun pienenevät nuoret ikäluokat eivät riitä vastaamaan uusien työpaikkojen osaamistarpeeseen, tarvitaan isoja muutoksia jo työssä olevien osaamisen kehittämiseksi. Tarvitsemme jokaisen työkäisen mukaan työelämään koulutustaustasta riippumatta. Perustaidot ja digitaidot ovat jokaisen työssä pysymisen edellytys.

Juuri nyt pandemian aiheuttaman laman kynnyksellä tämä kysymys on keskeisempi kuin osasimme odottaa. COVID19-virus vaikuttaa yhteiskuntaamme tavalla, jota emme osaa vielä edes ennustaa, mutta on selvää, että vaikutukset työpaikkoihin tulevat paljon nopeammin kuin ennakoitun 10–20 vuoden aikana.

Ratkaisun avaimet yhteiskunnan jälleenrakentamiseen ovat nyt samat, joita on tarjottu aiemmin työn murroksen haltuunottamiseksi. Tarvitsemme jatkuvan oppimisen reformin kohdistuen erityisesti matalasti koulutettujen työntekijöiden ja työttömien osaamisen kehittämiseksi. Aikuisten perustaidot ja osaamistaso tulee saada vastaamaan nykyisen työelämän vaatimuksia.

Monella matalasti koulutautuneella on haasteita motivaation kanssa palata takaisin koulunpenkille. Usein taustalla on oppimisvaikeuksia, huonoja muistoja koulumaailmasta ja erilaisia pelottaviakin mielikuvia koulutuksesta. Tarvitaan aikuispedagogiikan ammattilaisia rakentamaan sellaisia koulutusohjelmia, joissa nämä pelkotilat puretaan, oppimisvaikeudet otetaan huomioon ja oppimisesta tehdään innostavaa. On aikuisen oman edun mukaista saada sellaisia välineitä ja tietoja, joiden avulla hän pystyy hallitsemaan omaa elämäänsä paremmin, työllistymään myös työn muuttuessa nopeasti.

Vapaan sivistystyön opintokeskuksilla on vahvuuksia juuri tältä osin. Työväen Sivistysliitossa olemme tehneet töitä juuri matalasti koulutettujen, työttömien, maahanmuuttajien ja erityisoppijoiden kanssa jo 100 vuotisen historiamme ajan. Meillä on osaamista tavoittaa ja

auttaa juuri niitä henkilöitä, joita työn muuttuminen haavoittaa. Suomessa vapaan sivistystyön toimesta on autettu aikuisia oppijoita löytämään uudenlaisia tapoja oppia, kehittää osaamista ja löytämään motivaationsa oppimisen pariin. Työväen sivistysliitossa moniammattillinen asiantuntijajoukkomme pyrkii auttamaan jokaisen löytämään omat vahvuudet, oppimaan uutta, kohtaamaan pelkonsa ja vahvistamaan asemaansa työmarkkinoilla.

Tätä työtä olemme valmiita tekemään myös nyt, jotta saamme Suomen jälleen normaaliin päiväjärjestykseen ja työn murroksen haltuun.

*Maria Mäkynen
Projektipäällikkö
Työväen Sivistysliitto TSL*